

חוק המיקוד חלק א:

מיון

חלוקת תוכן הגמ' ע"פ נושאים

(הקדמת הרמח"ל לדרך ה')

יתרון ידיעת הדברים על מתכונת חלקיהם כפי מחלקותם
וסדרי יחסיהם, מידיעתם שלא בהבחנה, כיתרון ראיית הגן
המהודר בערוגותיו ומיופה במסילותיו ובשורות מטעו,
מראיית חורש הקנים והיער הצומח בערבוב.

מהו מיון?

נדמיין לעצמנו אוצר ספרים ענק המכיל מאות אלפי ספרים אליו אנחנו נכנסים ע"מ להוציא כרך של טור יו"ד חלק ב', לאחר חיפוש קצר אחר הקטלוג של אוצר הספרים אנו מגלים שהגבאים לא דאגו לדבר הכ"כ בסיסי הזה ע"מ להקל את החיפוש על הלומדים, מה שנותר לנו לעשות זה לחפש באופן עצמאי ללא קטלוג את הארון בו מונחים ספרי ההלכה ואת המדף עליו מונחים חלקי הטור. אלא שמתברר לנו שגם לכך לא דאגו הגבאים וכל הספרים באוצר מונחים ללא כל סדר כלל, ולכן על כל לומד לחפש בכל האוצר את הספר אותו הוא מבקש ללמוד, כמובן שהסיכוי שלנו למצוא את הספר המבוקש בתוך מאות אלפי ספרים יהיה נמוך מאוד ובוודאי שייקח לא מעט זמן, אנחנו מחליטים לוותר על הניסיון ומתקרבים לעבר היציאה, אך בעודנו עוברים בפתח אנו פוגשים את הגבאי של אוצר הספרים ומחליטים להעיז ולשאול את השאלה הכ"כ מתבקשת: גבאי יקר האם ישנה סיבה מכוונת לכך שהספרים באוצר מפוזרים ללא כל סדר? אך הגבאי ללא כל היסוס עונה לנו תשובה מוכנה כבר מראש: הסיבה היא שאנו מעדיפים לנצל את הזמן ללימוד במקום לבזבז אותו בלסדר את האוצר ולהחזיר כל ספר למקום.

הנמשל: הזמן אותו אנו חוסכים בלימוד ללא מיון וסדר, גוזל מאיתנו זמן רב לאח"מ ע"מ לשלוף אותו.

מקורות

נאמר בפרשת ויקרא (א' י') "ואם מן הצאן קרבנו וגו' ופירש"י: "וי"ו מוסיף על עניין ראשון, למה הפסיק כדי ליתן ריוח למשה להתבונן בין פרשה לפרשה ובין עניין לעניין". כלומר, אע"פ שדיני העולה הבאים מן הבקר ומן הצאן דומים ברובם, בכל זאת הפרידם הקב"ה זה מזה, וזאת ע"מ לתת למשה רבנו את האפשרות להתבונן ולהבחין בין פרשה לפרשה ובין עניין לעניין, ומוסיף רש"י "קל וחומר להדיוט הלומד מן ההדיוט".

הרינו למדים שלצורך הלימוד עצמו ואיכות הקליטה שלו יש צורך בסיסי לתת רוח בין סוגיה לסוגיה ע"מ להבדיל ולהבחין ביניהם, התעלמות מצורך בסיסי זה מקשה על הקליטה וההבנה שלנו. דומה הדבר לניסיון לשאת ערימת ספרים גדולה בבת אחת במקום לשאת אותה מעט מעט, וכפי שאמרו חז"ל (ר"ה ד:): "תפסת מרובה לא תפסת תפסת מועט תפסת". ואם משה רבינו כאשר למד מפי הגבורה היה לו צורך ליתן ריוח בין נושא לנושא ק"ו להדיוט הלומד מן ההדיוט.

כך גם נהג רבי בסידור המשנה ארבעה פעמים, בפעם הראשונה כאשר חילק את המשניות לשישה סדרים זמ"ן נק"ט. בפעם השנייה כאשר חילק כל סדר ע"פ מסכתות. בפעם השלישית כאשר חילק כל מסכת לפרקים, ובפעם הרביעית כאשר חילק כל פרק למספר משניות.

למעשה...

המיון מתחלק לב': הראשון מיון הגמ' לפי נושאים כלומר לפי סוגיות, והשני מיון פרטים כלומר בתוך הסוגיות כאשר ישנם פרטים רבים ברצף למיין אותם לקבוצות בעלות מכנה משותף.

מיון הנושאים בגמרא:

א. בשונה מן החלוקה הברורה בין המשניות בש"ס, רוב הסוגיות בגמרא נכתבו ברצף ללא הפרדה בין נושא לנושא, החלוקה בה כולנו משתמשים בד"כ היא רק ע"י מספר הדף והעמוד.

לכן בשלב הראשון לאחר שלמדנו עמוד שלם אותו אנו מבינים היטב, יש למיין את הסוגיות שממנו העמוד מורכב וזאת ע"י התבוננות בכל שלב היינו אחר כל קושיה, דין או מימרא האם הוא קשור באופן ישיר לקטע האחרון שלפניו, כגון ראייה לדין, קושיה או דחיה על תירוץ וכו' או שמא הוא תחילת סוגיה חדשה, כגון דין או מימרא חדשה, קושיה על אחד מהדינים מסוגיה קודמת, וכן הלאה. פעמים שהגמרא תעזור לנו לעשות זאת ע"י סימון של נקודתיים, אך לרוב נצטרך לעשות זאת בעצמנו.

ב. בשלב השני ראוי ומומלץ בין אם ישנו נושא אחד בכל העמוד ובין הוא מכיל מספר נושאים לנסות לתמצת כל נושא במילים בודדות ולכתוב אותם בדף.

מיון פרטים

מהו?

כדי להמחיש את חשיבות תהליך מיון הפרטים, יש לנסות לזכור בע"פ את כל רצף האותיות שלהלן לפי הסדר המדויק שלהם מימין לשמאל בפעם אחת בלבד.

ש פ נ ת ב י ש מ ה מ י מ ת ה ת ר ו ת

כמובן שרובנו נתקשה להצליח לעשות זאת, הסיבה היא שאנו לא מסוגלים לאחסן בזיכרון שלנו כמות גדולה של פרטים שאינם קשורים זה לזה בטווח קצר כל כך של זמן, דומה הדבר לנסות להרים ערימה של מאה חרוזים המפוזרים על הרצפה בפעם אחת בלבד, אולם אם נצליח לחבר ולקשר בין כל הפרטים שאנו רוצים לזכור יחד, די לנו שניזכר באחד מן מהם כדי שנוכל להיזכר בשאר בקלות, בדומה לחרוזים שכאשר יהיו קשורים בחוט אחד יהיה ניתן להרים את כולם ע"י חרוז אחד בלבד.

כעת נסה לקרוא את רצף האותיות הקודם הפוך (משמאל לימין), ולאח"מ נסה שוב לזכור את רצף האותיות מימין לשמאל.

סביר להניח שכעת לאחר שרצף האותיות הפך לקבוצות של מילים שחוט ההיגיון עובר ביניהם קל יהיה מאוד לעשות זאת, בדיוק באותה הקלות שיהיה למי שמנסה להרים ערימת חרוזים המחוברת זה לזה ע"י חוט.

מקורות

איתא בנדריים (ב:): "וליתני כינוי שבועות בתר נדריים? איידי דתנא נדריים דמתסר חפצא עליה תנא נמי חרמים דמתסר חפצא עליה, לאפוקי שבועה דקאסר נפשיה מן חפצא" פירוש התנא העדיף לשנות במשנה את חרמים סמוך לנדריים וזאת מחמת הדימיון שיש ביניהם שכן שניהם "איסור חפצא", כלומר אוסרים את החפץ על האדם, בשונה משבועה שהיא איסור גברא, שהיא אוסרת את האדם על החפץ. הרי לנו דוגמה בה הגמ' מפרטת בצורה ברורה שהתנא בוחר לסדר את המשנה כאשר הפרטים הדומים סמוכים אחד לשני.

למעשה...

בשונה מתהליך המיון בין הסוגיות בו עלינו לרווח בין סוגיה לסוגיה ע"י מציאת ההבדלים בין סוגיה אחת לשנייה, בתהליך מיון הפרטים עלינו לבצע תהליך הפוך והוא להפוך אותם לקבוצות ע"י מציאת דמיון בין פרטים הסמוכים זה לזה.

כאשר אנו נפגשים עם רצף של ארבעה פרטים ומעלה, כגון ארבעה שאלות, דינים, תירוצים, וכו' יש לנסות למצוא דמיון בין פרטים שסמוכים זה לזה כדי ליצור מהם קבוצה כגון דברים האסורים, קבוצה של בע"ח, צומח או דומם וכו' וע"כ להפוך רצף פרטים ללא כל קשר לרשימת קבוצות עם מכנה משותף. יש לציין שאין המטרה לזהות

דווקא את הסיבה האמתית אליו התכוונה המשנה או הגמרא אלא ניתן גם ליצור היגיון משל עצמינו, ומומלץ שהרעיון יהיה כמה שיותר פשוט ומוחשי, ופחות דק ועמוק.

בב"מ פ"ב מ"א

"אלו מציאות שלו ואלו חייב להכריז אלו מציאות שלו,

1. מצא פירות מפוזרין מעות מפוזרות.
(מכנה משותף: דברים מפוזרים)
2. כריכות ברה"ר ועיגולי דבילה ככרות של נחתום
(מכנה משותף: דברים מן הצומח)
3. מחרוזות של דגים וחתיכות של בשר
(מכנה משותף: דברים מן החי)
4. וגיזי צמר הלקוחין ממדינתן ואניצי פשתן ולשונות של ארגמן הרי אלו שלו" וכו'.
(מכנה משותף: דברים המיועדים לאריגה)

נדרים פ"ב מ"א

ואלו מותרין:

1. חולין שאוכל לך.
2. כבשר חזיר כעבודת כוכבים כעורות לבובין
(מכנה משותף: דברים האסורים)
3. כנבילות וטריפות כשקצים ורמשים
(מכנה משותף: דברים המטמאים)
4. כחלת אהרון וכתרומתו מותר
(מכנה משותף: דברים האסורים מחמת קדושתם)

האומר לאשתו הרי את עליי כאימא פותחין לו פתח ממקום אחר שלא יקל ראשון בכך.

כתובות פ"ג מ"א

אלו נערות שיש להן קנס

1. הבא על הממזרת ועל הנתינה ועל הכותית
(מכנה משותף: אסורות בקהל)
2. הבא על הגיורת ועל השבויה ועל השפחה שנפדו ושנתגיירו ושנשתחררו פחותות מבנות שלש שנים ויום אחד
(מכנה משותף אסורות לכהן/ חשש בעולות)
3. הבא על אחותו ועל אחות אביו ועל אחות אמו ועל אחות אשתו ועל אשת אחיו ועל אשת אחי אביו ועל הנדה יש להם קנס אע"פ שהן בהכרת אין בהן מיתת בית דין.
(מכנה משותף: איסורי עריות)

דוגמאות בגמרא:

רצף של שאלות:

ב"מ כ"ב ע"א:

- בעי רבי ירמיה: חצי קב בשתי אמות מהו וכו'
קביים בשמונה אמות מהו וכו'
(מכנה משותף: מידות שטח)
- קב שומשמין בארבע אמות מהו וכו'
קב תמרי בארבע אמות וכו'
קב רמוני בארבע אמות מהו וכו'
(מכנה משותף: מן הצומח)

רצף של תשובות:

נדרים ג: ו-T. (שאלת הגמ' כיצד יתכן בל תאחר בנזירות?)

- אמר רבא כגון דאמר לא איפטר מן העולם עד שאהא נזיר וכו' רב אחא בר יעקב אמר כגון דנדר והוא בבית הקברות וכו' (מכנה משותף: בל תאחר בחלות הנזירות)

- רב אחא בריה דרב איקא אמר עובר בבל תאחר תגלחתו וכו' מר זוטרא בריה דרב מרי אמר עובר בבל תאחר קרבנותיו וכו' (מכנה משותף: בל תאחר בדברים שלאחר השלמת הנזירות)

לשימוש אישי בלבד

המרכז להעצמת הזיכרון בור סוד – ללמוד לזכור

077-222-1212 | פקס: 03-6289772 | www.borsud.com | pborsud@gmail.com | גרנד הול, כהנמן (השומר) 111 בני ברק
© כל הזכויות שמורות אין להעתיק או לצלם